פאה פרק ח' משנה ב'

א] מבואר שהעני נאמן לומר שהוא של לקט ופטור מתרו"מ וק' היאך נאמן הא חשוד וכמו שאינו נאמן שהפריש תרו"מ שלא יהיה נאמן לומר שזה לקט ופטור מן המעשרות, ובפשוטו י"ל שאינו נאמן לומר שעישר אבל אם טוען שזה 'פטור ממעשר' ע"ז הוא נאמן, אמנם זה תמוה אטו יהיה הדין שאם יאמר הע"ה שפירות אלו פטורות מתרו"מ לא בגלל שעשר יהיה נאמן, [ואולי רק כאן 'בצירוף' שזה 'מצוי']

במשנ"ר מבואר הטעם שרוב הדברים שאצל עניים משל לשקו"פ וכל דפריש, והנה גם לשיטת המשנ"ר אין זה הכרעה גמורה של רוב שיועיל דפשטות המשנה משמע 'שנאמנים' מבואר שבעי' לנאמנותו רק כיון ששכיח מאוד נתנו לו נאמנות, ובאמת שבגר"א על הירושלמי פ"ו מדמאי ה"ח מבואר [בביאורו שם לד' הירושלמי] שגם בלא שמעיד אנן תלינן שזה משל לקט וכנראה זה בנוי על סברת המשנ"ר שיש רוב וצ"ע, והחזו"א דמאי סי' י' סק"ג [ד"ה ירו"פ כ' שפשטות המשנה משמע שצריך לנאמנותו, החזו"א שם כ' בתו"ד שהנאמנות כאן משום שהוי מילי דעבידי לאגלוי ולכן הוא נאמן, וכ"ה במלאכת שלמה כאן.

ב] יש לתמוה מדוע עני ע"ה לא יהיה נאמן .לומר שהפריש תרו"מ במגו שהיה אומר שזה לקט, והיה מקום ליישב בב' אופנים: א. י"ל שחז"ל לא האמינו לע"ה אפי' במגו וכמו שבטלו נאמנות ע"א ה"ה נאמנות מגו [ולא דמי לד' הר"ש להלן מ"ג שדן להאמינו במגו דהתם כבר יש לו נאמנות לומר לקט ובא להיות נאמן במיגו שנתנו לו קמח]. ב. י"ל ע"פ ד' המהרש"א כתובות ט: שלא מהני מגו באיסורים, אמנם מצינו משנה מפורשת בדמאי ו' ט' שע"ה נאמן במגו שם מבואר שסתם פירות של ע"ה בסוריא מותרים דרוב הפירות שם מחו"ל ואם אמר שזה מא"י והפרשתי נאמן שהפ"ש הוא הפה שהיתיר הרי שמהני מגו לע"ה, ויש לחלק בין מגו לפ"ש [ומוכרח הוא לד' המהרש"א הנ"ל והאריך בזה הגרח"ש בשערי חיים ב"ב סי' מו' ליישב ד' המהרש"א], ובעיקר ק' הנ"ל עי' חזו"א שם [בביאור ד' הירושלמי] של"מ מגו משום מגו דהעזה דלא נוח לו לומר שזה לקט כי זה מילתא דעבידי לאגלוי וכנ"ל.

ג] במשנה מבואר שבן לוי נאמן לומר שזה מעשר עני לעולם, ומבואר בירושלמי מובא בר"ש ורע"ב שנאמן גם ע"ז שזה מע"ר ופטור משאר תרומות, וגם נאמן לומר 'שהפריש תרומת מעשר' וצ"ע היאך נאמן לומר שהפריש תרו"מ הרי ע"ה אינו נאמן לומר 'שהפריש', אמנם בפשוטו הביאור שהרי ע"ה חשודים רק על שאר מעשרות אבל על תרומה גדולה נאמן וכמבואר בסוטה מח. לפי ששלח בכל גבול ישראל וראה שאין מפרישין אלא 'תרומה גדולה בלבד ' וכו' משום שיש בזה חיוב מיתה וא"כ מה"ט גם אינם חשודים על תרו"מ שגם הוא במיתה, וכ"ה לשון הירושלמי 'כשם שלא נחשדו ישראל על תרומה גדולה כך לא נחשד בן לוי על תרומת מעשר'.

אמנם זה תמוה ועמד בזה התו"ח כאן שהרי מפורש בש"ס שע"ה אינו חשוד על תרו"ג אבל תרו"מ חשודים ומה"ט צריך הקונה מהם להפריש תרו"מ, אז אז באמת צריך לברר ענין זה מאי שנא תרו"ג שאינם חשודים משום שהוא במיתה א"כ בתרו"מ נמי לא יהיו חשודים תרו"ג דהוא במיתה, וברע"ב בתחילת דמאי משמע שמה שאינם חשדים על תרו"ג משום שחיטה אחת פוטרת, ולפי"ז שתרו"מ יש שיעור וזה כמות גדולה בזה הם חשודים, וברש"י בכורות יא: מבואר טעם אחר בזה שבעל השדה סבור שחיוב תרו"מ מוטל על הלוי שמקבל את המע"ר לא עליו ועי' כעי"ז ברע"ב דמאי רפ"ד [הובא ברעק"א] כעי"ז שבעל השדה סבור שאין חיוב תרו"מ כ"ז שלא הופרש מע"ר, ועכ"פ איך שיהיה ק' מדוע כאן אינם חשודים על תרו"מ, ועי' רעק"א שלסברא ב' הנ"ל ניחא דכ"ז קודם שהופרש תרו"מ שסבור שאינו חיב בתרו"מ כי זה מוטל על הלוי אבל כאן שהמע"ר הגיע ללוי שם וודאי יודע שחייב ואינו חשוד, ועי' במפרשים כאן שכ' ליישב גם לטעם א' הנ"ל די"ל שכיון שבא לו המע"ר בחינם אז מפריש [עכ"פ דבר שיש בו חיוב מיתה].